

Z historie

ODIŠIEL PROFESOR TOMÁŠ PARDEL

ABSTRACT

In memory of profesor Tomáš Pardel

J. Koščo, L. Maršálová

The activities of professor Tomáš Pardel (1918-1998), one of the main representatives of the development of Slovak psychology in the period after the war, are evaluated. From 1951 till his death, professor Pardel worked in the research and educational psychological institutions in Bratislava. He became the associated professor (habilitation) at the High school of Pedagogics, and in 1959, he became the first head of the independent Department of Psychology of the Faculty of Philosophy at the Comenius university in Bratislava. At the same time, he became the director of the Institute of Psychology of the same faculty. He became the full professor in 1965, and in 1970, he achieved the title „doctor of science“. During the so-called „normalisation“ period, he was removed from the position of the head of the department and later even from the position of the director of the institute and he became the ordinary worker of the Department of the Psychological Sciences. Besides the rich creative and

organisational activity of professor Pardel, his research, editorial and lecture activities are very important. He is the author of many textbooks, especially of general and educational psychology, as well as monographs in psychology of personality and psychoanalysis. He co-ordinated the basic psychological research at the Faculty of Philosophy of the Comenius university in Bratislava and participated in the development of psychology in Slovakia (especially in the elaborating of conceptions of the pre-graduated study of psychology, as well as the network of applied psychology institutions).

key words:

history of psychology,
history of Slovak psychology,
general psychology,
psychology of personality

klúčové slová:

história psychológie,
história slovenskej psychológie,
všeobecná psychológia,
psychológia osobnosti

Dňa 8. októbra 1998 v Bratislave náhle skonal po ťažkom úraze profesor PhDr. Tomáš Pardel, DrSc., rodák z Oravy (Čimhovej) a absolvent gymnázia v Kláštore pod Znievom. Smutná správa prekvapila širokú obec psychológov i mnohých pracovníkov kultúrneho spoločenstva na Slovensku. Ešte pár mesiacov pred jeho úmrtím mu ne jeden z nich blahoželal k osemdesiatinám prežitým v dobrom fyzickom zdraví a stále ešte v plnom nasadení jeho obdivuhodných mentálnych kapacít. Žiaľ, splnila sa osudová predtucha, z ktorej sa len niekoľko dní pred nešťastím vyznáva v poslednom osobnom liste: „už blízko nás striedajú“ (citujúc jedného z generačných druhov z čias „psychotechniky“, M. Milana) a pokračuje „ešte mám jeden projekt na rozlúčku, ktorý ma vzrušuje, počítam v ňom aj s tebou“...

Iste ani v odbornej verejnosti psychológov v Českej republike, najmä staršej a strednej generácie, meno profesora Pardela neupadlo do zabudnutia a popri jeho rozsiahlych odborných aktivitách v psychológii na Slovensku sa spája s rozvíjaním odboru v bývalej Česko-Slovenskej republike, s činnosťou Československej psychologickéj spo-

Došlo: 17. 12. 1998; L. M., Gorazdova 40, 811 04 Bratislava; J. K., Májová 5, 040 01 Košice, Slovenská republika

ločnosti, Kolégia pedagogiky a psychológie ČSAV, rady expertov ministerstiev školstva v odbore psychológie i s činnosťou ďalších inštitúcií. V piete nad úmrtím tohto vzácneho človeka možno vysloviť len úprimnú vďaku za jeho veľký prínos k rozvoju psychológie v našich krajinách počas celej jeho profesijnej kariéry.

Naše spomienky na vzácneho človeka, kolegu a priateľa, profesora Pardela, sa pokúsime podať nielen faktograficky, ale aj v niekoľkých dobových ilustráciách s poukazom na veľmi reálne kontexty vo vojnových časoch a v povojnovom búrlivom a dramatickom politicko-sociálnom, ideologickom, národno-kultúrnom vývoji, v peripetiách a križovatkách, ktoré ohraničovali aj životnú cestu profesora Pardela. Snáď tieto spomienky, hoci len na pozadí úzkej štrbinky pamätníka, poslúžia ako odkaz generáciám na pamäť, aké okolnosti spolupodmieňovali v danom čase vývoj psychológie a život psychológov u nás.

Povolaniu psychológa sa profesor Pardel upísal už ako mladý študent (poslucháč vtedajšej Filozofickej fakulty Slovenskej univerzity), keď v r. 1940 nastupuje ako pomocná vedecká sila k profesorovi Jurovskému na vtedajší Psychotechnický ústav. Tu sa aj po obhájení dizertačnej práce (*Typologický výskum stredoškolskej mládeže, 1944*) stal vedúcim oddelenia výchovy a poradenstva pre voľbu povolania. V podnetnom prostredí tohto ústavu sa v línii „starších“ – prvých, tzv. „gründerskej“ generácie slovenskej psychológie, začínajúcej zakladateľom ústavu J. Stavělom, po ňom P. Vančom, ale najmä A. Jurovským – zrodila a odborne, profesionálne, ba aj ľudsky sformovala skupina psychológov (benjamíncov generácie zakladateľov), ktorá zavŕšila a v nových historických podmienkach rozvíjala ich dielo. A profesor Pardel ako jeden z tejto skupiny sa stáva jej významným predstaviteľom nielen na dotváraní a naplňaní, ale už i prekračovaní záverečnej fázy dobového paradigmatického modelu psychológie. V rade úsekov sa výrazne účastní na písaní nových pokračovaní a naplňaní dejín psychológie na Slovensku, na utváraní a zabezpečovaní teoreticko-aplikačných, profesionálno-inštitucionálnych i personálnych predpokladov a perspektív jej rozvoja.

Už od príchodu T. Pardela na štúdium do Bratislavy a nástupu na Psychotechnický ústav zohrávala v ideovej profilácii jeho osobnosti ako psychológa významnú úlohu jeho aktívna účasť na činnosti spolku Avantgardy združujúceho skupinu slovenských vedcov, umelcov, literátov, akými boli Igor Hrušovský, Mikuláš Bakoš, Pavol Bunčák a mnohí ďalší (pozri *T. Pardel, D. Podracká, A. Okruhlicová.: „Avantgarda 38“ – Spolok pre vedeckú syntézu v Bratislave. – K problémom výskumu historického vedomia v medzivojnovom období na Slovensku. In: Správy Psychologického ústavu FFUK, Bratislava 1987*). Na vedeckú orientáciu T. Pardela ďalej značne vplýval aj jeho jednoročný pobyt strávený krátko po vojne vo Švajčiarsku, na univerzite v Bazileji. Po návrate domov začal T. Pardel s D. Husárom pracovať na záverečnej fáze projektu Pedologického ústavu pre Slovensko. Tento projekt sa však už neuskutočnil v dôsledku prvých „pedologických“ kritik, ktoré sa už vtedy ozývali zo strany niektorých predstaviteľov Povereníctva školstva.

V r. 1947 – 1948 prechádza T. Pardel do Turčianskeho Sv. Martina, kde sa v ústredí Matice Slovenskej stáva vedúcim referentom jej Psychologického odboru, ako aj tajomníkom redakcie prvého slovenského psychologického časopisu „Psychologický zborník“ (vydávaného z iniciatívy A. Jurovského, hlavného redaktora i predsedu psych. odboru). Keď po februári 1948 začínajú politické tlaky aj na MS, na povahu a miesto jej činnosti v slovenskom kultúrnom živote, T. Pardel odchádza z MS a r. 1948 ho už vidíme budovať Ústav pre sociálny výskum mládeže v Hlohovci. Na tomto ústave získava T. Pardel spočiatku podporu aj kompetentných orgánov, a to predovšetkým vzhľadom na závažné výskumné práce, celoslovenský výskum kritického postavenia

detí v pestúnských rodinách a výskum narastajúceho spoločenského javu delikvencie mladistvých (*Delikvencia u mladistvých na Slovensku v r. 1938 – 48. Psychologické štúdie SAV, č. 1*). S trpkosťou však spomína, že v rámci boja nastupujúcej komunistickej totality proti buržoáznej vede a psychológii (ako povedy nárokujúcej si samostatné postavenie v systéme vied) aj toto pracovisko podľahlo tvrdému likvidačnému a osobne aj ponižujúcemu postihu. Napriek búrlivým udalostiam posledných štyridsiatich rokov vydáva T. Pardel v tomto čase ako výraz svojej momentálnej odbornej profilácie viaceré monografické štúdie (napr. *Problém nevedomia u Freuda, Philosophica Slovaca, 1947; Freudov výklad sociálnych javov, Sociologický sborník, 1947, 3-4; Teórie útlmu v súčasnej psychológii, Psychologický sborník, 1948, 1*) a rad odborných článkov, recenzií i prekladov príslušnej tématiky.

V čase tvrdých mocenských zásahov voči psychológii, ale aj sociológii a ďalším sociálnym vedám (nevynímajúc rôzne sankcie aj voči ich predstaviteľom), dostáva sa T. Pardel do sfér pedagogiky, v rámci ktorej sa v ideologicky, problémovo a tematicky silne zúžených medziach dalo ešte na problémoch psychológie pracovať. Venuje sa otázkam nového postavenia a propagácie psychológie, jej pomoci vo výchovno-vzdelávacom procese, ale už aj vytváraniu predpokladov pre rozvíjanie profesie psychológa v inštitucionálnych i nových spoločensko-politických podmienkach.

V r. 1951 – 1954 pracuje T. Pardel vo Výskumnom ústave pedagogickom v Bratislave. Ako v osobnom rozhovore priznáva, v ovzduší tohto pracoviska presýteného deformovanou ideológiou a kde sa s mnohými pracovníkmi dalo komunikovať iba jazykom úvodníkov „Pravdy“, si s ťažkým srdcom hľadá svoj nový program práce. Preto na výzvu Vysokej školy pedagogickej a Vyššej školy pedagogickej sa v r. 1954 rád ujíma budovania a vedenia katedier psychológie na týchto školách. Treba aj pripomenúť, že v tomto čase stihol T. Pardel na podnet akademika I. Hrušovského vypracovať námet a návrh na založenie Laboratória pre experimentálnu psychológiu SAV, ktoré po návrate z vojenčiny realizuje M. Bažány, ďalší psychológ generácie z „psychotechniky“.

Na Vysokej škole pedagogickej sa T. Pardel habilituje a začína jeho obdobie vytvárania koncepcie vysokoškolskej výučby psychológie so zameraním poskytnúť budúcim učiteľom základných a stredných škôl solídne psychologické poznatky o všeobecných i špecifických procesoch učenia, fyziologických základoch psychična, zákonitostiach vývinu poznávacích procesov a osobnostných charakteristík dieťaťa. V záujme názornej prezentácie a aktívnej účasti študentov pri osvojovaní si poznatkov zakladá pri katedre psychologické laboratórium vybavené základnými demonštračnými pomôckami a buduje i bohatý fond zahraničnej knižnej a časopiseckej literatúry. Po odstupe rokov a so zreteľom na príslušné časové podmienky treba náležite oceniť aj toto obdobie pôsobenia profesora Pardela vrátane jeho tematicky nového publikačného zamerania na poli zvyšovania erudície budúcich učiteľov. Publikované práce mali aj širší spoločenský dopad, tak napr. v rozvíjaní ponímania vlastného predmetu psychológie (*Psychológia v obrazoch a príkladoch; v spolupráci s O. Blaškovičom a M. Jurčom, 1958, 1963*), v oboznamovaní s problémami psychického života dospelého človeka (*Kapitolky z psychológie dospelých, 1954*), v uplatňovaní psychologických poznatkov pri výchove detí (*Vývoj a výchova dieťaťa, 1952; v spolupráci s J. Michaličkovou*), v objasňovaní psychologických otázok vyučovania filmom (v publikácii *J. Trebišovského „Školský film – v teórii a praxi“*, 1958).

Po splynutí Vysokej školy pedagogickej s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského v r. 1959 stáva sa profesor Pardel (spočiatku len ako dočasne poverený) vedúcim prvej samostatnej Katedry psychológie na FFUK ako školiteľského pracoviska pre štúdium odboru psychológie. Súčasne preberá aj funkciu riaditeľa Ústavu psycho-

lógie FFUK, ktorý bol pod vedením profesora Jurovského zriadený koncom roka 1957. (Na priblíženie atmosféry, v akej sa uvedené nominácie profesora Pardela udiali, treba uviesť, že takmer šesť rokov stranícke orgány „preverovali“ jeho minulosť; osobne sme s ním v tom čase prežívali mnohé ťažké chvíle.) Uvedeným, pre rast a rozvoj psychológie nanajvýš kľúčovým pozíciám sa profesor Pardel venuje tak po stránke vedecko-pedagogickej, ako aj koncepčno-organizačnej s jemu vlastným plným nasadením, iniciatívou a tvorivosťou. A tak po období profesora Stavěla a Jurovského možno hovoriť aj o období profesora Pardela vo vývoji psychológie na bratislavskej Univerzite Komenského a na Slovensku. Sila a podiel profesora Pardela na rozvoji psychológie sa však odráža už aj v širších kontextoch života psychológie, a to v celoštátnom rámci česko-slovenskom, v otvorenej spolupráci s psychologickou obcou na Morave a v Čechách, čo prekračuje do prepojení a účasti katedry a ústavu na medzinárodnej kooperácii v odbore.

Na katedre bolo od počiatku snahou profesora Pardela vytvárať široký teoreticko-metodologický základ pre všeobecnú psychológiu, ale aj aplikované disciplíny, a to najmä klinickú, pracovnú a pedagogickú psychológiu, i podporovať realizáciu rozvoja nových trendov a koncepcií poradenskej psychológie. Pri pomerne rýchlom kádrovom dobudovaní táto katedra (aj v kooperácii s externými pracoviskami a ich pracovníkmi na parciálnych úsekoch odboru) po vedeckej i pedagogickej stránke dôstojne reprezentovala dosiahnutú úroveň psychológie na Slovensku.

Ústav psychológie so svojimi 4 oddeleniami – všeobecnej a vývinovej psychológie; psychológie profesionálneho vývinu a poradenstva (neskôr ako biodromálnej psychológie a poradenstva s Psychologickou poradňou pre vysokoškolákov); porovnávacej a fyziologickej psychológie; vývojového strediska psychologической inštrumentalizácie – o počte vyše tridsiatky pracovníkov stáva sa popri systematickej účasti na pedagogických úlohách Katedry psychologických vied i najsilnejším centrom teoretického bádania a základného i aplikovaného psychologického výskumu na FFUK. Na ústave sa rozvíjali moderné formy organizácie vedeckej práce, riešili sa aktuálne problémy a vyvíjali metódy vedeckej práce v oblasti psychológie i s ňou hraničiacich vied. Podarilo sa formovať a udržiavať odborný i spoločenský štandard – profesionálnu kompetenčnosť vedeckého pracovníka na úrovni doby, a to spájaním vedecko-výskumnej práce s participáciou na pedagogickej činnosti katedry, vrátane vedenia diplomových a kvalifikačných prác, i s vlastnou praktickou činnosťou napr. pri práci s klientelou v Psychologickej poradni, pri výcviku poslucháčov v poradenských technikách a v poskytovaní pomoci psychologickým a výchovným poradcom na školách i v inej profesionálnej praxi.

V uvedenom postavení ústav popri kreatívnej, organizačno-koncepčnej práci pôsobil ako integrálna súčasť vedecko-pedagogickej bázy psychologických pracovísk na FFUK, ktoré sa stali nielen najsilnejšími zložkami Filozofickej fakulty, ale v jej rámci aj iniciátormi interdisciplinárnej a multidisciplinárnej spolupráce ostatných katedier na poli výskumu. Rozvíjaním tejto línie profesor Pardel postupne inicioval aj bohatú činnosť na poli odbornej komunikácie ako organizátor i aktívny účastník mnohých celoštátnych i medzinárodných podujatí. Poznávali sme ho nielen ako húževnatého „robotníka každodennej drobnej práce“, realistu, ale aj ako osobnosť tvoriacu s perspektívami a víziami postavenia psychológie v systéme vied a v spoločnosti. Pracoval s vynaložením všetkej svojej intelektuálnej energie, s plným emocionálnym zaujatím, a to až do konca svojej profesijnej činnosti. Nie však bez stretov a stresov, deprimujúcich iracionálnych realít a osobných postihov, na ktoré nebola doba skúpa, pre neho osobitne však skôr prištedrá. V priebehu sedemdesiatich a osemdesiatich rokov bol profesor Pardel pozbavený vedenia katedry (v časoch známej politickej situácie, po

obsadení ČSSR „bratskými spojeneckými armádami“ r. 1968 mu emigrovali dvaja synovia) a potom i vedenia ústavu (na fórach komunistickej strany sa zastával návratu profesora Jurovského, ktorý v rámci kádrových čistiek musel FFUK opustiť ešte v r. 1959). Keďže po odňatí vedúcich funkcií profesor Pardel nedostal súhlas prejsť do stavu vedeckých pracovníkov ústavu, nastúpil ako radový pracovník Katedry psychologických vied. V rámci katedry a našťastie vďaka rešpektovaniu jeho odbornej autority zo strany kompetentných orgánov mohol naďalej aktívne viesť a realizovať výskumné programy odboru.

Ešte pred odstavením zo svojho vedúceho postavenia si profesor Pardel ako člen skupiny, ktorá mala pre stranické orgány vypracovať hodnotiacu správu o situácii v slovenskej psychológii v „krízových rokoch“, splnil svojou rozvážnosťou a životnou skúsenosťou nemalú úlohu voči psychológii. V porovnaní napr. so situáciou v českomoravskej psychologickkej obci (či v porovnaní s tým, „čo sa dialo v Prahe“, ako sa hovorilo) sa slovenská psychológia obišla a do nasledujúcich rokov „normalizácie“ vošla vo viacerých smeroch podstatne lepšie. Nemožno ani opomenúť, že profesor Pardel svojou schopnosťou koncepčne rokovať a presviedčať aj v tých kritických časoch sa zaslúžil aj o opätovné včlenenie do Psychologického ústavu troch pracovísk, ktoré sa medzičasom z neho osamostatnili (Ústav psychológie profesionálneho vývinu a poradenstva, Laboratórium porovnávacej a fyziologickej psychológie, Kabinet školskej psychológie). Tým sa uchránili pracovníci a práca ich tímov pred plánovanou likvidáciou, ktorej dôvodom nebolo nič iné ako „nezabezpečenie vedúcej úlohy strany“. A preto aj profesor Pardel v spomienkach na obdobie veľmi zložitého, pre ľudí aj najkritickejšieho a najkonfliktnejšieho rozvoja slovenskej psychológie, ťažko niesol skutočnosť, že Psychologický ústav Univerzity Komenského vo víre porevolučných rokov zaniká. Zohraté tímy jeho pracovníkov sa rozptyľujú, kontinuita ideí a prác sa stráca. Ved' do budovania ústavu, jedného zo základných pilierov vývoja teoretickej i aplikovanej psychológie nielen na univerzite, ale aj na Slovensku, a jeho udržiavanie v zhode s vývinom psychológie v ČSSR a vo svete vložil so svojimi iniciatívnymi spolupracovníkmi veľa (takmer nedoceneného) úsilia. Novú situáciu ťažko znášal aj preto, že nastupujúca, odborne erudovaná, rešpektovaná a schopná generácia psychológov, ktorá preberala vedenie vecí po odchádzajúcej generácii, budujúcej odbor rozhodne v ťažších podmienkach, nedokázala pred vlnou ideológie a ducha „trhovej“ ekonomiky ubrániť svoju významnú inštitucionálnu bázu. Svoje tu asi zohral nielen „duch doby“, jeho prekvapujúce stránky a tváre, ktoré sa vynorili po socializme, ale aj laxnejší postoj akademických orgánov univerzity i rezortu školstva. Zlikvidovala sa inštitucionálna a životaschopná, plne výkonná vedecká báza osobitne v oblasti, ktorej význam a potreba nielen na akademickej pôde, ale aj v spoločnosti tak rýchlo narastajú. Tým sa nielen ochudobnil, ale očividne aj poškodil ďalší vývoj psychológie na Univerzite Komenského i na Slovensku.

K celoživotnej profesijnej kariére profesora Pardela nepatrí len budovateľská a organizačná činnosť, ktorej úskaliam musel neraz, ako sme sa usilovali pripomenúť, s námahou prekonávať. Patrí k nej aj jeho prednášková činnosť na vysokých školách, redakčná činnosť v odborných časopisoch i pri vydávaní sérií psychologických diel (zb. „*Psychologica*“ – vyšlo vyše 25 zväzkov; „*Kapitoly zo všeobecnej psychológie*“ v SPN – monografické práce slovenských i českých autorov; preklady zahraničných autorov; zabezpečenie viacerých vysokoškolských učebníc) a napokon jeho vlastná bohatá publikačná činnosť s množstvom tém z rôznych záujmových oblastí. Počet jeho časopiseckých štúdií dosahuje mnoho desiatok. Z najzávažnejších knižných publikácií treba predovšetkým spomenúť učebnice pedagogickej psychológie (1960, 1963, 1967) a všeobecnej psychológie (1970, 1975, 1977, 1978, 1983), ktoré vychádzali vo

viacerých i prepracovaných vydaniach a ktoré formovali poznatkovú bázu generácií budúcich psychológov a pedagógov. Riešeniu základných teoretických problémov sa profesor Pardel venoval v dielach *Predmet a systém psychologických vied* (1975, v spoluautorstve s J. Koščom) a *Motivácia ľudskej činnosti a správania* (1977). Vyhranenejšie teoretické zameranie mala práca *Problémy psychoanalytického hnutia* (1972; začal na nej pracovať hneď po návrate zo študijného pobytu vo Švajčiarsku, ale pre známe politické udalosti v MS a vôbec v spoločnosti ostal rukopis „v zásuvke“ takmer dvadsaťročie). K otázkam hlbinej psychológie, ktoré zamestnávali jeho myseľ od mladého veku, sa znova s kritickým rozhľadom vracia aj v poslednej dekáde svojho života v práci *Psychoanalýza včera a dnes* (1995). Nemožno vynechať ani staršiu, v tom čase u nás pioniersku prácu, *Písaná reč, jej vývin a poruchy u detí* (1966), založenú na bohatom výskumnom materiáli a objasňujúcu problematiku dyslexií a dysgrafií. Napokon sa o rozvíjanie vedeckých poznatkov profesor Pardel zaslúžil prípravou, koordináciou a priamou účasťou na empirickom interdisciplinárnom výskume, ktorý sa za spolupráce viacerých odborov na FFUK i iných pracovísk (v Čechách a na Morave) realizoval v rámci úloh bývalých štátnych plánov výskumu. Publikovanie výstupov z týchto úloh zverejňovaných aj na mnohých seminároch a konferenciách zabezpečil profesor Pardel jednak internou tlačou FFUK (napr. ČÚ VIII-5-9 *Štruktúra osobnosti a jej formovanie v celoživotnom priebehu*, 1977, 1978; ČÚ VIII-6-4 *Rozvoj osobnosti, jej zameranie a sebarealizácia v procese plnenia životných vývinových úloh*, 1983, 1984), jednak v knižnej podobe (napr. *Osobnosť a jej rozvoj v socialistickej spoločnosti*, 1983; publikácia zaradená do medzinárodnej edície: *Socializmus: skúsenosti, problémy a perspektívy*), ako aj v početných časopisec-kých štúdiách a článkoch. Priniesli množstvo faktografického materiálu a poznatkov o živote a osobnosti nášho človeka v podmienkach danej doby a spoločnosti

V závere našich spomienok musíme konštatovať, že profesor Pardel nebudil obdiv len svojou neobyčajnou pracovnou výkonnosťou, húževnatosťou, intelektuálnymi schopnosťami. Bol závideniahodným príkladom aj vo svojom prístupe k ľuďom a v osobnom živote. Bez veľkej nadsádzky možno tvrdiť, že bol majstrom života, vedel vychutnať všetky jeho dobré stránky a aj v krízových chvíľach – a nemal ich, ako sme už naznačili, vo svojom živote málo – sa vedel s okolnosťami s rozvahou vyrovnáť, pracovne a morálne nekapitulovať. Nemal rád konflikty, dlho uvažoval a doslova trpel, keď musel z pracovných dôvodov aj radikálnejšie zasiahnuť. Napriek svojmu vážnemu, často až prísnemu výzoru, skrývala sa v ňom citlivá duša. Zrejme aj vzhľadom na svoje nie vždy príjemné životné skúsenosti mu trvalo dlhšie, než niekoho prijal za sebe blízkeho, no ak sa tak stalo, stál neochvejne pri ňom. Voči svojim spolupracovníkom bol vždy nanajvýš kolegiálny a staval na ich iniciatíve a samostatnosti. Bol najlepším predstaveným každému, kto chcel niečo dosiahnuť a vedel to v svojej práci prejať. Zaiste nie sme sami v našom presvedčení, že profesor Pardel, ktorému bude patriť jedna z najčestnejších stránok v dejinách slovenskej i československej psychológie, zostane navždy aj v srdciach mnohých z nás.

Čeť jeho pamiatke!

J. Koščo, L. Maršálová

S Ú H R N

Článok hodnotí činnosť prof. dr. Tomáša Pardela (1918 – 1998), jedného z hlavných predstaviteľov budovania slovenskej psychológie v povojnovom období. Od roku 1951 až do svojej smrti pracoval prof. Pardel vo výskumných a školských psychologických inštitúciách v Bratislave. Habilitoval sa na Vysokej škole pedagogickej, v roku 1959 sa stáva prvým vedúcim samostatnej katedry psychológie FFUK. Súčasne sa stáva riaditeľom Psychologického ústavu FFUK. Nomináciu profesora získava v roku 1965 a v roku 1970 titul DrSc. V období normalizácie

bol z funkcie vedúceho katedry a neskôr i z funkcie riaditeľa ústavu odvolaný a stal sa radovým pracovníkom Katedry psychologických vied. Popri bohatej budovateľskej a organizačnej činnosti prof. Pardela je veľmi významná jeho výskumná, redakčná a prednášková činnosť. Je autorom rady učebníc, najmä z všeobecnej a pedagogickej psychológie, a monografií z psychológie-osobnosti a psychoanalýzy; koordinoval základný psychologický výskum na FFUK a podieľal sa na budovaní psychológie na Slovensku (najmä vypracovanie koncepcií jak pregraduálneho štúdia psychológov, tak siete pracovísk aplikovanej psychológie).